

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
Геологія та геоморфологія

Підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти _____
(назва освітнього рівня)
спеціальності А 4 Середня освіта _____
(шифр і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. _____
(назва освітньо-професійної програми)

Силабус освітнього компонента «ГЕОЛОГІЯ ТА ГЕОМОРФОЛОГІЯ» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань *А Освіта* за спеціальністю *А 4 Середня освіта*, предметною спеціальністю *А 4.07 Середня освіта. Географія*, освітньо-професійною програмою *Середня освіта. Географія*.

Розробник: Павловська Т. С., к.г.н., доц. кафедри фізичної географії

Погоджено

Гарант освітньо-професійної / освітньо-наукової / освітньо-творчої програми:

Ткачук Н. М.

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри фізичної географії

Протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

Фесюк В. О.

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ОК) „ГЕОЛОГІЯ ТА ГЕОМОРФОЛОГІЯ”

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань: А Освіта Спеціальність: А 4 Середня освіта Предметна спеціальність А 4.07 Середня освіта. Географія, Освітня програма: Середня освіта. Географія.	Нормативний
Загальна кількість годин – 150		Рік підготовки – 1
Кількість кредитів – 5		Семестр – 1
		Лекції – 42 год.
ІНДЗ: немає	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лабораторні – 34 год.
		Самостійна робота – 64 год.
		Консультації – 10 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання		Українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач: Павловська Тетяна Сергіївна, кандидат географічних наук, доцент.

Контактна інформація викладача:

Телефон 0509729336

Електронна пошта: pavlovska.tatjana@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Банкова, 9, корпус С ВНУ імені Лесі Українки.

Кафедра – фізичної географії.

Факультет – географічний.

Викладач: Вовк Олександр Павлович, кандидат геологічних наук, доцент.

Контактна інформація викладача:

Електронна пошта: vovk.oleksandr@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Банкова, 9, корпус С ВНУ імені Лесі Українки.

Кафедра – фізичної географії.

Факультет – географічний.

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація

Геологія – наука про будову земної кори, її речовинний склад, історію розвитку.

Геоморфологія – наука про будову, походження, історію розвитку та сучасну динаміку рельєфу земної поверхні.

Освітній компонент «Геологія і геоморфологія» належить до нормативних, спрямований на формування у студентів системи наукових знань про будову земної кори, її речовинний склад, рухи та історію розвитку,

а також морфологію, генезис, вік, динаміку рельєфу та історію розвитку природи Землі в цілому.

2. Пререквізити і постреквізити

Пререквізити:

Дисципліни шкільного курсу, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння досліджуваного ОК: «Географія», «Хімія», «Фізика», «Математика», «Біологія» тощо.

Постреквізити: «Гідрологія», «Ґрунтознавство з основами біогеографії», «Концепції сучасного природознавства», «Основи раціонального природокористування і охорони природи», «Ландшафтознавство», «Фізична географія материків і океанів», «Фізична географія України».

Освітній компонент також є теоретико-методичним базисом для подальшого вивчення економіко-географічних дисциплін, а також акцентує увагу на обов'язкові географічні аспекти вивчення геоморфологічної та геологічної складової у курсах географії в закладах загальної середньої освіти.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Мета освітнього компонента «Геологія та геоморфологія» – дати уявлення про місце і роль геологічних процесів у природі, зокрема у формуванні рельєфу земної поверхні, а також про історію розвитку фізико-географічних умов планети.

Основні завдання освітнього компонента «Геологія та геоморфологія»:

- форма та розміри Землі;
- будова земної кори, відмінності океанічної та континентальної кори;
- інтрузивний та ефузивний магматизм, головні магматичні породи;
- метаморфізм і головні метаморфічні породи;
- сучасні та новітні тектонічні рухи, складчасті й розривні деформації пластів;
- методи визначення віку гірських порід;
- Земля на різних етапах геологічного розвитку;
- умови утворення корисних копалин;
- аналіз морфології рельєфу, визначення його генезису і віку;
- відтворення етапів розвитку, встановлення інтенсивності змін рельєфу під впливом ендо- й екзогенних чинників;
- оцінювання придатності рельєфу для господарського використання;
- обґрунтування заходів щодо регулювання несприятливих геоморфологічних процесів та їх оптимізації.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні

знати:

- загальні закономірності будови земної кори та форм рельєфу, історію їх розвитку;
- методи геоморфологічних і геологічних досліджень;
- типи земної кори та відмінності між ними;

- генезис гірських порід;
- літологічний склад земної кори;
- тектонічні структури земної кори;
- класифікацію тектонічних рухів та геоморфологічні наслідки прояву останніх;
- види магматизму та геоморфологічні наслідки їх прояву;
- елементи, форми й типи рельєфу, класифікації рельєфу;
- чинники і процеси геоморфогенезу, їх класифікації та роль у рельєфоутворенні;

вміти:

- «читати» рельєф та геологічну будову за картами (геоморфологічними, топографічними, фізичними, геологічними);
- проводити морфографічний і морфометричний аналізи рельєфу у камеральних умовах (на основі картографічних матеріалів, фотографій, аеро-та космознімків тощо);
- давати загальну орографічну характеристику території;
- будувати й аналізувати геолого-геоморфологічні профілі, стратиграфічні розрізи, геоморфологічні та палеогеографічні карти.

4. Компетентності. Програмні результати навчання. Soft skills.

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з географії та економічних наук, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, до комунікації іноземною мовою за предметною спеціальністю.

ЗК4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі.

ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи у команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК 12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності;

ФК1. Здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету.

ФК2. Здатність забезпечувати навчання учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички в області предметної спеціальності.

ФК4. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

Предметні компетентності:

ПК1. Здатність усвідомлювати сутність взаємозв'язків між природним середовищем і людиною, розуміти та пояснювати стратегію сталого розвитку людства.

ПК2. Здатність доцільно і критично використовувати географічні та економічні поняття, концепції, парадигми, теорії, ідеї, принципи для пояснення письмовими, усними та візуальними засобами географічних явищ і соціально-економічних процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, державному, локальному).

ПК3. Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі (світу), материків і океанів, України.

ПК4. Здатність розуміти та пояснювати особливості природних компонентів і об'єктів у сферах географічної оболонки, взаємозв'язки в ландшафтах.

ПК6. Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних та економічних чинників її розвитку, аналізувати й пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України та регіону.

ПК 7. Здатність чітко й логічно відтворювати основні теорії та закони, оцінювати нові відомості й інтерпретації в контексті формування в учнів цілісної природничо-наукової картини світу відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук (**ПРН**):

ПРН 1. Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географії, економіки предмет їх дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географічної та економічної науки.

ПРН 2. Пояснює просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях.

ПРН 3. Описує основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів, окремих їхніх компонентів, класифікує зв'язки й залежності між компонентами, знає причини, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них.

ПРН 4. Пояснює зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулює наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства.

ПРН 5. Формує в учнів уміння користуватися географічною та картографічною мовою в навчальному процесі, здійснювати відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби; користуватися картографічними матеріалами; застосовувати ГІС-технології.

ПРН 6. Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, економіки, теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати природно географічні та суспільно-географічні, економічні явища і процеси, пов'язувати й порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії, економіки.

ПРН 7. Уміє характеризувати природні регіони, ландшафти й біогеоценози, пояснювати їхні особливості та взаємозв'язки, сформовані географічним положенням й іншими географічними чинниками (зокрема під час навчальних польових практик).

Soft skills. При вивченні ОК здобувачі освіти набудуть комунікативні навички (вміння чітко висловлювати свої думки, уважно слухати інших, ефективно вести дискусії та працювати в команді), навички критичного мислення (здатність аналізувати інформацію, генерувати оригінальні ідеї та знаходити творчі рішення для складних задач), лідерські навички (уміння надихати та мотивувати інших, а також брати на себе відповідальність за групові завдання), розвинуть емоційний інтелект (здатність розуміти свої емоції та емоції інших, а також будувати конструктивні стосунки в колективі), креативність (вміння генерувати нові ідеї та підходи до розв'язання проблем), адаптивність (здатність швидко пристосовуватися до нових умов, непередбачуваних обставин та змін у навчальному процесі), відповідальність і дисциплінованість (вміння брати на себе зобов'язання, дотримуватися термінів та виконувати поставлені завдання).

5. Структура освітнього компонента для денної форми навчання

Тема	Кількість годин					Форма контролю/ Бали за шкалою ECTS
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Консультації	

Змістовий модуль I. Основні теоретичні засади геології і геоморфології						
Тема 1. Вступ. Сучасні уявлення про Землю. Предмет і завдання геології та геоморфології. Сучасні методи досліджень в геології та геоморфології.	8	2	2	4	–	ДС, ПЗ/3
Тема 2. Історія розвитку геології та геоморфології.	8	2	2	3	1	ДС, ПЗ/3
Тема 3. Загальні відомості про будову Землі, земної кори та рельєф земної поверхні.	10	3	4	3	–	ДС, ПЗ, РМГ/6
Модульна контрольна робота № 1						Т/10
Змістовий модуль II. Ендогенні процеси й рельєфоутворення						
Тема 1. Тектонічні структури земної кори та їхній вплив на формування планетарних форм рельєфу	8	3	2	3	-	ДС, пз, СРС/6
Тема 2. Гірські породи та мінерали	8	2	2	4	–	ДС, ПЗ/3
Тема 3. Історія розвитку Землі. Геохронологія і стратиграфія	9	3	2	4	–	ДС, ПЗ/3
Тема 4. Рельєфоутворююча роль тектонічних рухів	8	2	2	3	1	ДС, ПЗ, СРС/6
Тема 5. Магматизм і рельєфоутворення	9	3	2	3	1	ДС, пз, СРС/6
Тема 6. Метаморфізм.	8	2	2	4	–	ДС, ПЗ/3
Модульна контрольна робота №2						Т/10
Змістовий модуль III. Екзогенні процеси та їх рельєфоутворююче значення						
Тема 1. Вивітрювання і формування рельєфу	8	2	2	3	1	ДС, РЗ, ПЗ/3
Тема 2. Флювіальні процеси й створені ними форми рельєфу	7	2	2	3	-	ДС, РЗ, ПЗ/3
Тема 3. Рельєфоутворююча роль гляціальних процесів	7	2	2	3	-	ДС, пз, РЗ/3
Тема 4. Криогенні процеси і зумовлені ними форми рельєфу	8	2	2	3	1	ДС, ПЗ/3
Тема 5. Аридні процеси й еолова морфоскульптура	7	2	2	3	-	ДС, РЗ, ПЗ/3
Тема 6. Карст і карстова морфоскульптура	8	2	2	3	1	ДС, ПЗ/3
Тема 7. Схилі процеси і рельєф схилів	8	2	2	3	1	ДС, ПЗ/3
Тема 8. Берегові процеси і форми рельєфу	7	2	-	4	1	ДС, СРС
Тема 9. Екзогенні процеси на дні океанів і утворювані ними морфоскульптури	7	2	-	4	1	ДС, СРС
Тема 10. Взаємодія морфоструктури і морфоскульптури Землі	7	2	-	4	1	ДС, СРС
Модульна контрольна робота № 3						Т/10
Самостійна робота						10
Всього	150	42	34	64	10	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, СРС – самостійна робота студента, ПЗ – практичні заняття, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання 1. Розв'яжіть 10 кросвордів, розміщених в Робочому зошиті для виконання самостійної роботи. Для підвищення ефективності цієї роботи, ознайомтеся із змістом тем, винесених на самостійне опрацювання.

Перелік тем для самостійного опрацювання

1. Морфологічні елементи надзаплавних терас.
2. Пороги Дніпра.
3. Рельєф перигляціальної зони покривного зледеніння.
4. Морфоскульптура геокріолітозони.
5. Морфологічні наслідки поперечного переміщення та акумуляції наносів у береговій зоні.
6. Морфологічні наслідки поздовжнього переміщення та акумуляції наносів у береговій зоні.
7. Рельєф абразійних берегів.
8. Геоморфологічні наслідки припливно-відпливних процесів на морських узбережжях.
9. Морфоскульптура тропічних морських узбереж.
10. Генетична класифікація морських берегів.
11. Вулканічні острови Тихого океану.
12. Вулканічні острови Індійського океану.
13. Вулканічні острови Атлантичного океану.
14. Коралові острови Тихого океану.
15. Материкові острови Світового океану.
16. Тектонічні розломи Світового океану.
17. Жолоби Світового океану.
18. Хребти Світового океану.
19. Глибинні зони Світового океану.
20. Вулканічна діяльність у Сонячній системі.
21. Гірські вершини Кримських гір.
22. Гірські вершини Українських Карпат.
23. Озерні котловини рифтової зони Африки.
24. Роль геоморфологічних процесів в утворенні загатних озер.
25. Гірські хребти та гори світу.
26. Найвищі вершини гірських систем земної поверхні.
27. Миси на островах і півостровах Землі.
28. Давні материки Землі.
29. Морфоскульптура пустель Середньої та Центральної Азії.
30. Морфоскульптура пустель Північної Африки та Аравії.
31. Магматичні гірські породи.
32. Осадкові гірські породи.
33. Метаморфічні гірські породи.
34. Форми залягання пластів гірських порід та їх відображення в рельєфі.
35. Тектонічні форми порушення залягання гірських порід.
36. Діючі вулкани Землі.
37. Найбільші згаслі вулкани світу.
38. Мікро- і нанорельєф вулканічних утворень.

39. Грязьові вулкани.
40. Місцеві назви карстових западин.
41. Плато й плоскогір'я Африки.
42. Плато й плоскогір'я Північної Америки.
43. Плато й плоскогір'я Південної Америки.
44. Плато й плоскогір'я Азії.
45. Височини Європи.

Завдання 2. Побудуйте та проаналізуйте геолого-геоморфологічний профіль за заданим напрямком. Алгоритм побудови гіпсометричного профілю, нанесення на профіль даних про геологічну будову, його оформлення, послідовність аналізу історії розвитку рельєфу на досліджуваній території зазначено в Робочому зошиті.

7. Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв'язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань студентів з освітнього компонента здійснюється на основі результатів поточного контролю й модульного контролю знань та підсумкового контролю знань (іспиту).

Результати поточного контролю: оцінки за виконання і захист студентом практичних робіт, оцінка за виконання самостійної роботи (завдання 1 і завдання 2).

Оцінювання практичних робіт кожного змістового модуля здійснюється за 3-тибальною шкалою (1 бал – задовільно, 2 – добре, 3 – відмінно). Практичні роботи за Т3 змістового модуля 1, за Т1, Т4, Т5 змістового модуля 2, складаються з двох частин, кожна з яких оцінюється по 3 балів (загалом кожна така робота в сумі становитиме 6 балів).

Оцінка за виконання самостійної роботи складає 10 балів за шкалою ECTS, з яких 5 балів відводиться для оцінки результатів виконання завдання № 1 (розв'язування кросвордів) і 5 балів – завдання № 2 (побудова та аналіз геолого-геоморфологічного профілю).

Виконання завдання № 1 (розв'язування кросвордів) оцінюватиметься таким чином: 1 бал – дано правильні відповіді на 10–20 % питань, 2 бали – дано правильні відповіді на 21–40 % питань, 3 бали – 41–60 %, 4 бали – 61–80 %, 5 балів – 81–100 % усіх питань.

Виконання завдання № 2 (побудова та аналіз геолого-геоморфологічного профілю) оцінюватиметься таким чином: 5 балів – оцінка за дотримання вимог до оформлення роботи, рівень знань студента при її захисті (1 бал – достатньо, 2 – задовільно, 3 – добре, 4 – дуже добре, 5 – відмінно).

Результати модульного контролю:

- оцінка за виконання контрольної роботи (тести) змістового модуля 1;
- оцінка за виконання контрольної роботи (тести) змістового модуля 2;
- оцінка за виконання контрольної роботи (тести) змістового модуля 3.

Контрольна робота (тести) кожного змістового модуля оцінюється в 10 балів (10 тестових завдань по 1 балу).

Підсумкова оцінка складається з поточної модульної оцінки (максимум – 70 балів) і контрольної модульної оцінки (максимум – 30 балів). Якщо у підсумку виконання всіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 75 балів, то вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються. Екзаменаційна оцінка визначається в балах (від 0 до 30) за результатами виконання екзаменаційних завдань. У випадку, якщо здобувач освіти отримав менше, ніж 35 балів поточного оцінювання, він не може бути допущеним до екзамену і повинен бути відрахований за академічну неуспішність.

Поточний і модульний контроль знань студентів

Поточний контроль (max = 70 балів)																Модульний контроль (max = 30 балів)			Загальна сума балів		
М 1										М 2						М 3					
60 балів										10 балів С. Р.						МКР 1	МКР 2	МКР 3			
ЗМ 1			ЗМ 2				ЗМ 3			Завдання № 1		Завдання № 2									
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Т 15	Т 16	5	5	10	10	10	100
3	3	6	6	3	3	6	6	3	3	3	3	3	3	3	3	5	5	10	10	10	100

М – модуль, ЗМ – змістовий модуль, Т – тема, КР – модульна контрольна робота,
С. Р. – самостійна робота

Відвідування занять є обов'язковим. Студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати під час консультацій. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь у навчальному процесі.

Академічна доброчесність. Вимоги до академічної доброчесності визначаються „Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки”, що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/02/Polozhennya-pro-plagiat-gruden-24.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Строки здачі практичних робіт, самостійної роботи афішує викладач на перших аудиторних заняття з дисципліни або прописує на інтернет-платформі курсу. Перескладання завдань поточного контролю та модульного контролю при вивченні освітнього компонента узгоджується з політикою закладу вищої освіти.

Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_Визнання_резул_татів_ВНУ_ім_Л.У._ред.pdf). Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-Про-поточне-і-підсумк.оцінювання.pdf>).

Форма контролю – іспит. В білеті 20 тестових завдань (складених відповідно до нижче поданого переліку питань), які оцінюються в 1 бал. Крім того оцінюється вміння макроскопічно діагностувати мінерали та гірські породи. Діагностика мінералів оцінюється у 5 балів (1 бал – достатньо, 2 – задовільно, 3 – добре, 4 – дуже добре, 5 – відмінно), гірських порід – у 5 балів (1 бал – достатньо, 2 – задовільно, 3 – добре, 4 – дуже добре, 5 – відмінно). За результатами підсумкового контролю від загальної суми балів, набраної студентом протягом семестру, віднімаються результати модульних контрольних робіт і додаються бали, набрані на іспиті. Підсумкова семестрова оцінка з ОК може виставлятися без складання іспиту за результатами поточного і модульного контролю у випадку, якщо здобувач

освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом, і набрав при цьому не менше як 75 балів. У випадку, якщо здобувач освіти отримав протягом семестру менше, ніж 35 балів поточного оцінювання, він не може бути допущеним до екзамену і повинен бути відрахований за академічну неуспішність.

Переведення підсумкової семестрової оцінки, вираженої в балах, у оцінки за національною шкалою здійснюється відповідно до таблиці, уміщеної нижче.

Перелік питань до іспиту

1. Об'єкт, предмет, завдання геології та геоморфології.
2. Структура геології та геоморфології. Місце геології та геоморфології у системі природничих наук.
3. Методи геології та геоморфології.
4. Основні тектонічні структури земної кори.
5. Будова і склад земної кори, типи земної кори.
6. Речовинний склад гірських порід. Структури й текстури.
7. Будова і найважливіші властивості кристалів.
8. Літогенез і його стадії. Типи літогенезу.
9. Симетрія кристалів. Види симетрії. Сингонії і категорії.
10. Хімічний склад і кристалічна структура мінералів. Ізоморфізм. Поліморфізм.
11. Геохронологічна та стратиграфічна шкали.
12. Догеологічна історія Землі.
13. Геологічні та геоморфологічні дослідження українських вчених.
14. Поняття про морфологію рельєфу. Морфологічна класифікація рельєфу.
15. Морфометрична класифікація рельєфу та її суть.
16. Поняття про генезис рельєфу, генетичний тип рельєфу.
17. Поняття про вік рельєфу. Методи дослідження віку рельєфу.
18. Чинники та процеси рельєфоутворення.
19. Геосинклінальний процес та рельєфоутворення.
20. Рифтогенний процес та рельєфоутворення.
21. Давні та молоді платформи материкових виступів.
22. Рельєф геосинклінальних областей.
23. Епіплатформенні гори: утворення та морфологія.
24. Рельєф підводних країн материків.
25. Сучасні перехідні зони, їх ознаки та характеристика.
26. Основні складники рельєфу ложа океанів та їх характеристика.
27. Серединно-океанічні хребти: утворення, морфологія, поширення.
28. Причини та закономірності розподілу на земній поверхні материків та океанів.
29. Основні положення тектоніки літосферних плит.
30. Ендогенні процеси та рельєфоутворення.
31. Тектонічні рухи, їх суть та класифікація.
32. Рельєфоутворююче значення давніх, новітніх та сучасних тектонічних рухів.

33. Вертикальні та горизонтальні тектонічні рухи, їх рельєфоутворююча роль.
34. Складчасті тектонічні порушення, їх вираження в рельєфі.
35. Розривні тектонічні порушення та їх вираження в рельєфі.
36. Елементи залягання верств. Порушене і непорушене залягання верств.
37. Землетруси та їхній вплив на рельєф.
38. Геологічна структура гірських порід та її рельєфоутворююче значення.
39. Склад і властивості гірських порід, їх рельєфоутворююче значення.
40. Магматизм, його різновиди.
41. Магма, її стан, склад, властивості, умови кристалізації.
42. Вулкани: морфологія та географічне поширення.
43. Роль вулканічних процесів у формуванні рельєфу Землі.
44. Поняття про метаморфізм, фактори і типи метаморфізму.
45. Рельєфоутворююче значення клімату.
46. Екзогенні процеси та рельєфоутворення.
47. Вивітрювання: суть процесу, типи.
48. Геоморфологічна роль тимчасових водних потоків.
49. Геоморфологічна роль річок.
50. Будова річкових долин та їхніх складових.
51. Генетичні типи річково-долинної мережі.
52. Структура річкової системи.
53. Гляціальні процеси: умови розвитку та закономірності поширення.
54. Морфологічні особливості районів гірського зледеніння.
55. Руйнівна та акумулятивна діяльність льодовика: геоморфологічні наслідки.
56. Антропогенове материкове зледеніння: причини та геоморфологічні наслідки.
57. Рельєф геокріолітозони.
58. Типи мерзлотних деформацій, їх географічне поширення.
59. Рельєфоутворююча роль термокарстових процесів.
60. Еолові процеси: умови виникнення та географічне поширення.
61. Умови виникнення карсту.
62. Карст та його типи.
63. Псевдокарстові процеси і форми рельєфу, створені ними.
64. Похідні природні явища карстових процесів.
65. Класифікація схилів. Класифікація схилових процесів.
66. Гравітаційні схили та їх морфоскульптура.
67. Соліфлюкція та дефлюкція, їх геоморфологічна роль.
68. Берегова зона як область взаємодії суходолу та моря.
69. Абразійні та акумулятивні процеси на узбережжі морів і великих озер. Їх геоморфологічні наслідки.
70. Типи морських берегів, їх географічне поширення.
71. Основні екзогенні процеси на дні океанів і утворювані ними морфоскульптури.
72. Денудація й акумуляція. Їх суть і значення у розвитку рельєфу.

73. Рельєфоутворююча діяльність людини.
74. Прикладне значення геологічних досліджень.
75. Прикладне значення геоморфологічних досліджень.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90 – 100	Відмінно	A	відмінне виконання
82 – 89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75 – 81	Добре	C	загалом хороша робота
67 – 74	Задовільно	D	непогано
60 – 66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1 – 59	Незадовільно	Fx	необхідне перескладання

VI. РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Вовк О. П. Геологія з основами геофізики і геохімії геосфер. Дистанційний курс. <https://moodle.vnu.edu.ua>. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=1548> (дата звернення: 29.05.2023).
2. Вовк О. П. Лабораторні роботи з геології загальної та історичної (мінерали). Методичні вказівки студентам географічного факультету. ПП Іванюк В. П., 2024. 59 с.
3. Вовк О. П. Лабораторні роботи з геології загальної та історичної (породи). Методичні вказівки студентам географічного факультету. ПП Іванюк В. П., 2024. 38 с.
4. Вовк О. П. Практичні роботи з курсу хімія та фізика геосфер. Методичні вказівки студентам географічного факультету. Луцьк: ПП Іванюк І.П., 2023. 20 с.
5. Геоморфологія з основами четвертинної геології: методичні рекомендації для здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності 103 Науки про Землю / уклад. Г.С.Педан, Г.А. Опріц. Одеса: Апрель, 2023. 34 с.
6. Геоморфологія і палеогеографія: методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 106 «Географія» ОС «Бакалавр» / укладачі Т. Ю. Лужанська, Н. С. Пятка, Л. І. Медвідь (видано вперше). Мукачево: МДУ, 2020. 79 с.
7. Мельничук Г. В., Мельничук В. Г. Геоморфологія з основами четвертинної геології: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2021. 212 с.

8. Павловська Т. С. „Геоморфологія і палеогеографія”: електронний курс. URL: <https://moodle.vnu.edu.ua/mod/book/view.php?id=25035>
9. Павловська Т. С. Геоморфологія в кросвордах: робочий зошит для виконання самостійної роботи. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 48 с.
10. Павловська Т. С. Геоморфологія і палеогеографія: методичні рекомендації до виконання геолого-геоморфологічного профілю”. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2023. 28 с.
11. Павловська Т. С., Ковальчук І. П. Геоморфологія: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 348 с.
12. Погорільчук Н. М. Динамічна геоморфологія: навчальний посібник. Київ, 2022. 75 с.
13. Сивий М. Я., Дем’янчук П. М. Геологія з основами гідрогеології: навч. посібник. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2023. 328 с.

Додаткова:

1. Bayrak G., Teodorovych L. Geological and geomorphological objects of the Ukrainian Carpathians’ Beskid Mountains and their tourist attractiveness. *Journ. Geology, Geography and Geoecology*. 2020. № 29 (1). p. 16–29. DOI 10.15421/112002
2. Fedoniuk M., Kovalchuk I., Zhdaniuk B., Fedoniuk V. and Pavlovska T. Use of multispectral satellite imagery to monitor erosion on the Volyn Upland. *XIV international scientific conference „Monitoring of geological processes and ecological condition of the environment”*. 10–13 November 2020, Kyiv, Ukraine. Publisher: European Association of Geoscientists & Engineers. DOI: <https://doi.org/10.3997/2214-4609.202056062>.
3. International Association of Geomorphologists. URL: <http://www.geomorph.org>
4. Kovalchuk A., Kovalchuk I. and Pavlovska T. Transformation processes in the river-basin system of Bystrytsia and their geoinformation-cartographic models. *Geodynamics*. 2 (29)/2020. P. 33–50. DOI: <https://doi.org/10.23939/jgd2020.02.033>
5. Quaternary International – офіційний журнал International Union for Quaternary Research на сайті видавничої компанії Elsevier. URL: www.journals.elsevier.com/quaternary-international
6. Quaternary Palaeoenvironments Group. URL: <http://www.qpg.geog.cam.ac.uk>
7. Бортник С. Ю., Гриценко В. П., Іванік О. М., та ін. Геологічні та геоморфологічні пам’ятки України: навчальний посібник. Київ-Гейдельберг-Малага-Київ: Логос, 2020. 500 с.
8. Бортник С., Гриценко В., Іванік О., Лаврук Т., Стецюк В. Геологічні та геоморфологічні пам’ятки України та їхнє значення для розвитку природопізнавального туризму. *Проблеми геоморфології і палеогеографії*. 2021. Вип. 1 (12), 3–18.

9. Война І. М. Геолого-геоморфологічні особливості ландшафтів вінниччини як основа розвитку геотуризму. *Landscape Science*, 2025 (7(1)), 66–74. URL: <https://doi.org/10.31652/2786-5665-2025-7-66-74>
10. Геологія та геоморфологія: методичні рекомендації для виконання практичних робіт здобувачами першого рівня вищої освіти ОПП «Геодезія та землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» денної форми здобуття вищої освіти / Укл.: А. О. Кувшинова. Миколаїв: Миколаївський національний аграрний університет, 2023. 72 с.
11. Герасименко Н. П. Палеогеографія четвертинного періоду України (палеоландшафти): підручник. Київ: Прінт-Сервіс, 2020. 296 с.
12. Годзінська І., Чев'юк М. Вплив геологічної будови території на сучасні риси рельєфу та геоморфологічні процеси (на прикладі Путильського низькогір'я). *Природничо-географічні дослідження рельєфу, клімату та поверхневих вод: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (до 75-річчя кафедр КНУТШ: землезнавства та геоморфології; метеорології та кліматології, гідрології та гідроекології). Київ, 2024. С. 125–126.
13. Жуков О. В., Грицан Ю. І., Потапенко О. В., Ганжа Д. С. Геоморфологічні предиктори в моделюванні просторового варіювання екологічних режимів. *Розвиток Придніпровського регіону: агроекологічний аспект: монографія / за заг. ред. проф. А. С. Кобця; відп. ред. проф. Д. М. Онопрієнко та ін.* Дніпро: Ліра, 2021. С. 711–737.
14. Інформаційний щорічник щодо активізації небезпечних екзогенних геологічних процесів на території України за даними моніторингу ЕГП: С. І. Примушко, Н. Б. Коваленко, Н. Г. Пишна (ред.). Київ: Державна служба геології та надр України, Державне наук.-вироб. підприємство «Державний інформаційний геологічний фонд України», 2020, 104 с.
15. Карта геоморфологічного районування України. *Карти України*. URL: <https://geomap.land.kiev.ua/zoning-6.html>
16. Колтун О. В. Українська наукова періодика 2021 року: геоморфологічні та палеогеографічні об'єкти у назвах статей. *Наукові записки Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. Географічні науки*. Суми, 2022. Т. 2, вип. 3. С. 31–42. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.6437554>
17. Коптева Т. С. Геолого-геоморфологічні, кліматичні та гідрологічні умови Криворізької ландшафтно-технічної системи. *Scientific and educational dimensions of natural sciences: Scientific monograph*. Riga: Baltija Publishing, 2023. Pp. 480–502.
18. Павловська Т., Білецький Ю., Степанюк І. Геоморфологічні дослідження Волинської області. *Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Луцьк, 9–10 квітня 2020 р.)*/за ред. Ю. М. Барського, С. О. Пугача. Луцьк, 2020. С. 82–84.
19. Сайт американської асоціація дослідників четвертинного періоду. URL: www.amqua.org

20. Сайт Міжнародного союзу з вивчення четвертинного періоду (International Union for Quaternary Research – INQA). URL: <http://www.inqua.org/>
21. Сливка Р. Р. Геоморфологічні процеси в якості передумови територіально-політичних суперечностей. *Професор Юрій Полянський: від плакорів Поділля до засніжених Анд*: матеріали Всеукраїнського онлайн-семінару, приуроченого 130-річчю з дня народження географа, геолога, археолога Полянського Юрія Івановича (27–28 травня 2022 р.). Тернопіль: Вектор, 2022. С. 120–126
22. Спиця Р. О., Багмет О. Б. Дослідження сектору геоморфології Інституту географії НАН України в першій чверті ХХІ століття. Український географічний журнал. 2024. Вип. 3. С. 15–23. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2024.03.015>
23. Стецюк В. В., Гриценко В. П., Іванік О. М. Геолого-геоморфологічні пам'ятки природних регіонів України (на прикладі Донбасу та Поділля). Одеса: Гельветика, 2024. 162 с.
24. Стецюк В. В., Гриценко В. П., Іванік О. М. Геолого-геоморфологічні пам'ятки природних регіонів України (Українські Карпати та Кримські гори). Одеса: Гельветика, 2024. 162 с.
25. Стецюк В. В., Корінний В. І., Лаврик О. Д. Геолого-геоморфологічні пам'ятки природних регіонів України (Поліська низовина): навчальний посібник. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 140 с.
26. Фізична географія та геоморфологія. Сайт наукового журналу. URL: <https://phgg.knu.ua/index.php/PhGG/issue/archive>